

MEMORIAL

General Marii Wittek

128j

LWP

57611
(Zawacka 1946)

Grabowska Emilia

Zob. 1524

644/WSK

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

644 / WSK

Grabowska Emilia

I./1. Relacja ✓

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora —

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora ✓

II. Materiały uzupełniające relację —

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja —

.....

.....

.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓ 1

VI. Fotografie ✓

I/1. Relacja:
- Relacja - życiorys podpisany przez velatorów. b. o. Rkp. K. 1, s. 1-2.

Lycionys.

Urodziłam się w roku 1918 w wsi
Czerlony, pow. Grodzk Gygelloniski, Wojewó
stwo Lwów. Pracowałam w gospodarstwie
w rodziców do 1940 roku w roku 1940 wstąpi
łam wcielona z matką i 2 siostrami
do wojska i tam pracowałam z poczyna
tką w koczowniczym obozie w podsołnym
gospodarstwie z tego gospodarstwa dostałam
się do więzienia na 2 miesiące za jeden dzień
poruczonej pracy. Z więzienia przysłałam 42
roku i poszłam do pracy do szpitala gdzie
robię walonki z tego urlozu ochotniczo posz
łam do wojska Solotkiego do Rybnic
do pierwszej armii Kosciuszki. Tak do
43 roku byłam do końca wojny. W roku
45 tym przyjechałam do Tuplic wś Zielnice
i do 46 byłam w Zielnicach a 46 tym wyszłam
zamar w Grabowskiego gdzie mieszkam
do dziś. Zostałam wdową 64 tym roku.
Starszy syn się ożenił z młodszą jest z
mną na gospodarstwie. Pomocy nie mam
żadnej ani wojskowych ani państwowych
waleis do związku Bojowników ale iślad
nie nie otrzymuj. Jedziłam do Szpitala
do związku żeby chociaż mi dali ubezpiec
lenie muszę się leczyć prywatnie i mówili
że przyjadą na rebinie i trzy tygodnie i

nikogo niemu a marn romantyzm i uxor
 lenie starwio. Wojsko bardzo lubilam i
 lubis dalej jak by jezere mnie wsieli to chetnie
 bym poszla jestem bardzo odurzona i energiczna
 we wsi Kiewence lasmy waleryli i banderow
 sami byliśmy na warcie Kolo amonicy duro
 wysylkiego porozum na terenie Zwyzku Pa
 drieckiego i Polski Tylko nie moge teraz wspomnig
 Jac tych wysylkich miost i wsi to marn
 silny bol glowy. Kolo Smolensko niemieckie
 samoloty tez rzucili bomby na nastepnej sluz
 i tam duro zginelo army z diawl precino lo
 Triczych bilit. cko ilak prucujz dalej w gos
 podarstwie i nikt nigdy sig nie interesuje za
 wne kobiety odnucujz od wysylkiego a walczy
 tam o Polke sprawniowliwa pochodz i co
 sig posmiejez mowia, arco pani army storeluc
 i jencze inne rzeczy to widz je kobieta ze
 wsi to niechcaz nie wlatuje ani do pomuc.
 Mam na utrzymaniu jezere matka 83 let
 i syn 21 rok ale jak mlody niechce sig narobic
~~sta~~ Osadnictwa niemu ani widneys domu
 bardzo marnie mieszkarnie i ciengia 5 preklam
 ornej nie posiadarn widnej wesolosci ani mdzja
 ani telewizora ani pralki jednym slowem
 nie i bardzo narzekarn na swij los.
 Prosz ramnie nie zapomnig w 23 lata
 pierwsze dostalam od pani Is ankielz.
 Co jezere potrzeba to prosz napisac i przysyl
 z pomocaz. Grobowski.

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dot. ołtarza:

- Ankieta opr. pna J. Koolikowsky u v. 1967, podpisane pna E. Grabowsky (b.d.). Druk/rzp. Oryginał k. 3, s. 1-6.

13-1

Irena Królikowska
Warszawa 10, ul. Sempołowskiej 3 m.25.

Warszawa, dnia .....1967r.

A N K I E T A

Zamierzam napisać pracę o losach kombatantek po wojnie. Jako jedna spośród Was, pragnę poznać historię Waszego życia, która pomoże mi zbadać wpływ służby wojskowej kobiet na ich późniejszą pozycję w społeczeństwie i rodzinie. Proszę więc uprzejmie o szczerą odpowiedź na postawione niżej pytania, ewentualnie dołączenie na osobnej kartce swego życiorysu. Jeżeli pragniecie pozostać nieznaną, ankiety można nie podpisywać lub podać tylko wybrany pseudonim. Mile widziane wszelkie zdjęcia, które po wykorzystaniu, na życzenie adresatki, mogą być zwrócone.

Z góry dziękuję za współpracę.

- Po demobilizacji osiedliłaś się: / odpowiednio podkreśl /
 w mieście stołecznym,
 w mieście wojewódzkim,
 w mieście powiatowym,
 w małym miasteczku,
na wsi,
 w osiedlu.

Dlaczego:

- Opisz pokrótce warunki, w jakich odbywał się Twój start życiowy po zdemobilizowaniu:

Po mojej zdemobilizowaniu przyjechałam do Zielnic koło Tujlic w roku 1946 wyjechałam z rodzicami do wsi Bukowice w powiecie Sępoleńskim, w 1964 r. zmarł mój ojciec a ja zostałam na gospodarstwie gdzie jestem do chwili obecnej. Mój choroba na płucach i teraz nie miałam żadnych wyglądów bo mówili że jest gospodarstwo pogłowie płaciłam i prywatnie wzięłam na przesiewe tlenie strepto meryns też kopowałam i 100 procenti płatny nieruam czemu tak było mam wielki żal teraz na urzędni korow. Zbiętałam się już dawno pisze do Warszawy swoje

Drak. H. Leta. 4224. 27.08.67. OXII-7404. 15.08.67. zale i bole.

12. Czy jesteś zadowolona ze swych osiągnięć:
- osobistych	tak ,	nie.
- zawodowych	tak ,	nie.
- społecznych	tak ,	nie.
- naukowych	tak ,	nie.
- małżeńskich	tak ,	nie.
- towarzyskich	<u>tak</u> ,	nie.

13. Czy utrzymujesz więź z kombatantkami :
Tak, nie.

Dlaczego:

Bo w pobliżu nie ma nikogo z mojej jednostki. i nie wiem gdzie są.

14. Opisz swoje osiągnięcia w pracy:

Mam trochę doświadczenia w gospodarce przalnym iadnych osiągnięci
nie mam tylko pracys od sista do emroku.

15. Napisz , kiedy wyszłaś zażam, czy małżeństwo jest udane, ile masz dzieci,
w jakim wieku:

W 1946 r wyszłam zażam, małżeństwo nie było udane, mam
dwoje dzieci, jeden syn ma 23 lat a drugi 21.

16. Podaj, gdzie uczą się /uczyły się / Twoje dzieci:

Jeden syn starszy chodził do ogólniaka gdzie skończył i kilka potem poszedł na
szkole wojskowej i do szkoły potem zwrócił się do cywilnej pracy w wojsku był
4 lat w wojsku z wojna zdał maturę i się ożenił obecnie pracuje jako kierownik
drukarni. Młodszy syn skończył szkołę podstawową i został na gospodarstwie
- Jak kierowałaś ich losami: zawiad traktorysty pracuje w kołku rolniczym

Chciałam żeby syn który był na szkole wojskowej został na zawodowego
drugi żeby skończył szkołę zawodową ale musiał zostać w domu bo mógł
był chorzy.

- Czy nie zawiodły pokładanych w nich nadziei:

Zawiodły moje nadzieje.

17. Czy Twoja rodzina szczyli się tym, że byłeś żołnierzem:

- tak, bardzo,
- tak,
- jest obojętna,
- nie.

Zilustruj to przykładami:

lubis, kiedy: opowiadałam swoje przeżycia w wojsku i są zadowolone za bratem udział w obronie ojczyzny.

18. Czy swoją przeszłość żołnierską wspominasz z przyjemnością, czy z niechęcią:

Dlaczego tak jest: bo z widziałem nawet siostra pomagałam sobie stałam się odważną nauczyłam się musztry, szercelaci okazać panewskowemu było bardzo ważne chociaż nie było smutno ale zawsze był naszymi koleżankami

a/ czy uważasz, że służba wojskowa wpłynęła ujemnie na Twoją kobiecość?

stała się węższą przytyłam wyrobiła mi part ducha.

Podaj przykłady:

b/ czy uważasz, że służba wojskowa dała Ci jakieś szanse życiowe?

Podaj przykłady:

nie bo nie z tego nie mam

c/ czy ktoś Ci wytykał w sposób przykry okres służby wojskowej?

Podaj przykłady:

W tej wiosce wytykali mi że jestem wytkoch wojskowy

19. Czy Twoja córka /dzisiejsza młodzież/ byłaby ,Twoim zdaniem, zdolna pójść w Twoje ślady, gdyby zaszła tego potrzeba?

Kyby to tak

20. Podaj:

a/ Ile miałas lat w chwili mobilizacji: *miałam 25 lat.*

b/ Jakie miałas wykształcenie? *certy klasy szkoły podskolowej*

c/ Gdzie mieszkałaś przed wojną:
- miasto stołeczne,
- miasto wojewódzkie,
- miasto powiatowe,
- miasteczkę,
- wieś,
- osiedle.

d/ Gdzie mieszkałaś przed mobilizacją? *Byłam na Syberii,*

e/ Gdzie pracowałaś? *W fabryce gdzie wyrabiają talonki*

f/ W jakim stopniu wojskowym opuściłaś wojsko?

W żadnym jako szeregowca.

g/ Jakie otrzymałaś odznaczenia i kiedy?

Żadnych

21. Czy chciałabyś coś jeszcze od siebie dodać:

*Proszę pani może ja coś ile opisałam to proszę
nie mieć za złe proszę jeszcze na piśmie i wszystko
spytać ja sobie jeszcze to wszystko wspomnę bo mnie
nigdy nikt mnie nie spytał i wspomnieli bo tutaj ludzie
to mieli w najgorszym bo mówili że wyzkorwa to wygorsza
kobieta i tak ja się wamielbaler wobec tych ludzi i uobędni
Jeszcze raz dziękuję Ci za udzielenie pomocy w tej pracy.*

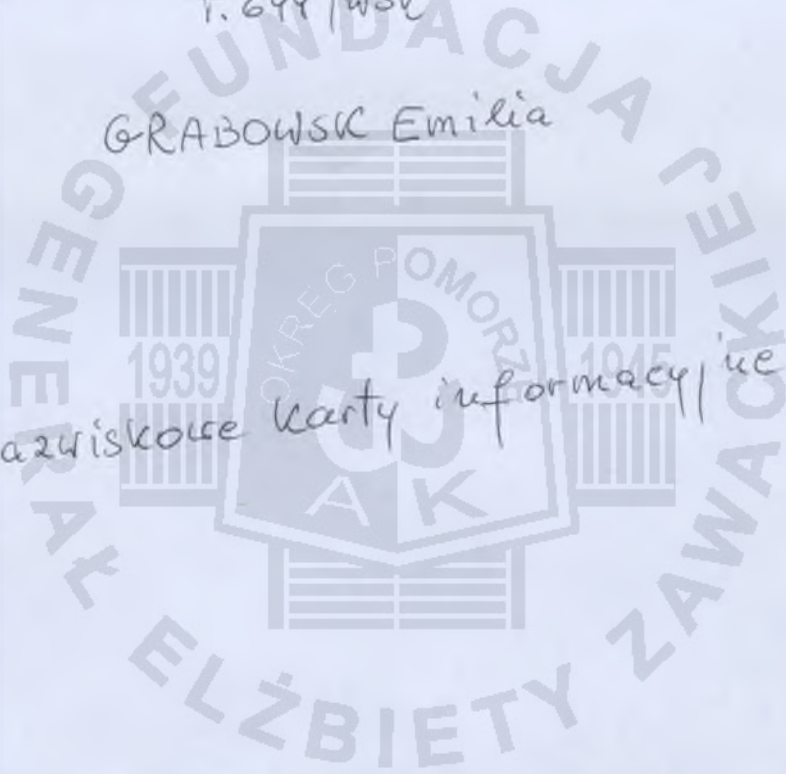
Przepraszam za błądy.

*Przepraszam w
całości.
Grabowska Emilia.*

7. 644 / WSK

GRABOWSK Emilia

v. Nazwiskowe karty informacyjne: 1

2

T. 644

29RR-ust

Jan. Grabowska Świdła

źródło informacji

anonimowa anketa z 1967r

o wizerunku

źródło: Archiwum Pomorskie

87-100 Toruń ul. Walki górskiej 2

Skąd? ST

T. 644/WSK

LWP

GRABOWSKA Emilia

VI. Fotografie

1. zdj. z frontu z koleżankami dWP,
[b.d.] Jona, (6x6, 3) set. 1

1. WSK

Teczki osobowe

2. T. 644 / WSK

3. oryg., zniszcz. (6 x 6,3)

4.

5. Grabowska Emilia

6. N.N.

7. brak

8. Uwagi; opis na odwrocie;

Emilia Grabowska

(pierwsza z lewej strony)

LWP

2. Świt.

Grabowska Emilia

Firma Handlowo - Usługowa
„DIADA”
86-200 Chełmno-Grubno
Tel. 86 - 28 - 48